

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland

1995-96

nr 14

RP nr 11

SAMMANFATTNING

Republikens presidents förslag

Republikens president har till lagtinget överlämnat regeringens proposition nr 43/1996 med förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland för att behandlas i den ordning 69 § självstyrelselagen anger. I propositionen föreslås ändringar i självstyrelselagen så att bestämmelserna om kompetensfördelningen mellan riket och landskapet i fråga om pensioner och läroavtal justeras. Dessutom föreslås att bestämmelserna om landskapets budget ändras så att närmare bestämmelser om budgeten fastställs i landskapslag.

Utskottets förslag

Utskottet tillstyrker att lagtinget ger sitt bifall till den föreslagna ändringen av självstyrelselagen.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Lagförslagets innehåll

Regeringens proposition innehåller förslag till ändrade bestämmelser i självstyrelselagen beträffande pensioner, läroavtal och landskapsbudgeten. Syftet med den föreslagna reformen är framför allt att förtydliga och komplettera självstyrelselagens bestämmelser till dessa delar.

Genom ett utlåtande av Högsta domstolen år 1994 klargjordes att lagstiftningsbehörigheten för pensioner för privaträttsligt anställda i landskapets tjänst tillkom riket. En sådan konsekvens av den nya självstyrelselagen har uppenbarligen inte varit avsedd. I framställningen föreslås att behörigheten för dessa grupper samt för förtroendevalda i landskapsförvaltningen och skolpersonalen vid grundskolorna i landskapet skall tillkomma landskapet. Samtidigt klargörs att pensionsskyddet för kommunernas privaträttsligt anställda och förtroendevalda inom kommunförvaltningen tillkommer riket men att området tillhör de frågor där behörigheten genom lag kan överföras till landskapet.

Läroavtal var enligt den gamla självstyrelselagen en angelägenhet inom landskapets

behörighetsområde men överfördes i och med den nya självstyrelselagen till riket. Behörighetsöverföringen var en följd av att behörigheten angående arbetsavtal överfördes från landskapet på riket. Starka ändamålsenlighetsskäl talar dock för att läroavtalsfrågorna bör ligga inom landskapets sektor.

Självstyrelselagen anger att budget för landskapet fastställs av lagtinget. Budgeten skall enligt lagtexten innefatta landskapets samtliga inkomster och utgifter. Formuleringen uttrycker den s.k. bruttoprincipen, vilket i sin tur innebär att s.k. nettobudgetering inte är möjlig. I samband med den senaste revisionen av självstyrelselagen genomfördes principen om fri budgeteringsrätt för lagtinget vilket i sin tur bör anses medföra att lagtinget skall kunna besluta om de principer som skall iakttas vid budgetförfarandet. Närmare bestämmelser om landskapets budget, exempelvis om nettobudgetering eller bruttobudgetering skall tillämpas, bör därför framdeles fastställas i landskapslag.

Utskottet konstaterar att framställningen beretts i en av justitieministeriet tillsatt arbetsgrupp i vilken även representanter för landskapsstyrelsen ingått. Landskapsstyrelsen har också i utlåtande till justitieministeriet tillstyrkt arbetsgruppens förslag som till sitt sakinhåll motsvarar lagförslaget i propositionen. Utskottet har sålunda kunnat konstatera att lagförslaget motsvarar de önskemål och synpunkter som framförts från landskapets sida. Utskottet har också inhämtat att riksdagens grundlagsutskott tillstyrkt lagförslaget oförändrat. På grund härav och eftersom de föreslagna ändringarna är erforderliga föreslår utskottet att lagtinget kan besluta godkänna de föreslagna ändringarna av självstyrelselagen.

I ikraftträdelsebestämmelsens 3 mom. används beteckningen "samkommun", vilken inte används i landskapslagstiftningen utan där motsvaras av begreppet "kommunalförbund". Enligt utskottets uppfattning skulle det inte strida mot självstyrelselagens krav på överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget om uttrycket "kommunalförbund" skulle införas vid riksdagens justering av lagtexten. Enligt den utredning utskottet erhållit kommer ett sådant språkligt förtydligande att göras utan att ärendets behandling fördröjs.

Utskottet konstaterar att de nu aktuella ändringarna i självstyrelselagen förutsätter kompletterande eller ny landskapslagstiftning. Utskottet har erfarit att beredningen av ändringar av och tillägg till landskapets pensionslagstiftning redan hunnit långt. Likaså har beredningen av nödvändiga åtgärder för att återuppta läroavtalsutbildning i landskapets regi inletts. En översyn av landskapslagen om finansförvaltning är även aktuell men detta arbete har enligt vad utskottet erfarit ännu inte påbörjats. I den sistnämnda lagstiftningen kan även riktlinjer anges för när nettobudgetering tillämpas. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att vid diskussionerna om införande av nettobudgetering tillbörlig hänsyn bör tas till principen om att lagtingets budgetmakt bör tryggas.

Behandlingsordningen

Enligt 69 § 1 mom. självstyrelselagen kan lagen inte ändras annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget. Beslutet skall i riksdagen fattas i den ordning som gäller för grundlag och i lagtinget med två tredjedels majoritet av de avgivna rösterna.

Utskottet har inhämtat att riksdagen den 30 maj 1996 i andra och avgörande behandling godkänt lagförslaget i den form regeringen föreslagit. Ärendet kommer i riksdagen att behandlas i den ordning 67 § 2 mom. riksdagsordningen förutsätter, d.v.s. förklaras brådskande med fem sjättedels majoritet och därefter godkännas med två tredjedels majoritet. Med hänsyn till den snäva tidtabellen för ärendets behandling föreslår utskottet att lagtinget för sin del godkänner ändringen av självstyrelselagen i den form förslaget godkänts i riksdagens andra behandling. Lagtexten har där fått sin slutliga utformning. Utskottet har formulerat sitt klämförslag i enlighet härmed.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 29 maj 1996 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört lantrådet Roger Jansson.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Wickström-Johansson, vice ordföranden Jansson (delvis), ledamöterna Sirén, Sjöblom och Söderholm samt ersättaren Ronald Boman (delvis).

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet, som konstaterar att lagtingets beslut i ärendet skall fattas i den ordning 69 § 1 mom. självstyrelselagen förutsätter,

att Lagtinget för sin del godkänner det i framställningen ingående förslaget till ändring av självstyrelselagen för Åland i den lydelse det godkänts av riksdagen vid andra behandling.

Mariehamn den 31 maj 1996

Ordförande

Lotta Wickström-Johansson

Sekreterare

Lars Ingmar Johansson